ULUĞ SULTAN
DEMİR SULTAN
SULTANÜ'L-ÂLEM
SULTANÜ'L-AZAM

SULTAN ALÂEDDİN KEYKUBAT

Gökhan Maraş

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1600
EDEBÎ ESERLER: 835

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-010-4

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Ayşegül Büşra Paksoy

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: GNG Tanıtım

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İMAK OFSET BASIM YAYIN SAN. VE TIC. LTD. ŞTI.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul / TÜRKİYE
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

GÖKHAN MARAŞ: 1950 yılında Kırşehir'de doğmuştur. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirmiş, 1978 yılından itibaren serbest avukat olarak çalışmaktadır. 1987 yılında yapılan seçimlerle, Kırşehir Milletvekili olarak seçilmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisinde önemli çalışmalara imza atmıştır. Milletvekilliği sırasında, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nu hazırlamış ve kanunlaştırmıştır. 2001 yılında fiilî siyaseti bırakarak yeniden Kırşehir'de avukatlık yapmaya başlamış, 2006-2012 yılları arasında Kırşehir Barosu Başkanlığını yürütmüştür. Yazarın Ötüken Neşriyat tarafından yayınlanan *Ahi Evran* ve *Şeyh Edebali* isimli iki kitabı vardır. Siyaset ve strateji konularında araştırmalar yapmaktadır.

ÖN SÖZ

Sultan Alâeddin Keykubat, 1220-1237 yıllarında hüküm sürmüştür. Doğum tarihinin 1190'lı yıllar olduğu tahmin edilmektedir. Bazı tarihçilere göre, onuncu Selçuk sultanı olup en kudretli sultandır. İlk on sultan, Selçuklu Devleti'ni genişleterek Anadolu'yu imar etmiştir. Halkın refah ve güvenliğini sağlamak için büyük gayret sarf etmişlerdir. Sultan Alâeddin Keykubat, bu büyük sultanların sonuncusudur. Yıkılıncaya kadar Selçuklu tahtına, bu sultanların çaplarına yakın hiçbir sultan gelmemiştir.

Sultan Alâeddin Keykubat zamanında Anadolu, cihanın en zengin bölgesiydi. Selçuklu Devleti, halkın güvenliğini tam olarak sağlamıştı. Bu Sultan zamanında Konya, Malatya, Kırşehir, Sivas gibi şehirlerin surlarını yeniden yaptırmıştı. Bütün kaleler ve derbentler ya yeniden yapılmış ya da tahkim edilmişti. Amaç Moğol saldırısının önüne geçmekti.

Sultan Alâeddin Keykubat, Moğol zulmünden kaçarak Anadolu'ya gelen Türkmen boylarını çok iyi karşılamış, onlara barınacakları yurtluk ve yaylaklar vermişti. Doğudan gelen Türkmen boylarını şuurlu bir yerleşime tabii tutmuştu. Oğuzların Üçok boyuna mensup Türkmenleri, Anadolu'nun güneyine özellikle Çukurova ve İçel bölgesine yerleştirmişti. Avşarlar ve Çavuldur boyları onun zamanında bu bölgeye yerleşmişti. Oğuzların Bozok boyuna mensup Türkmenleri de Anadolu'nun kuzeyine yerleştirdi. Sultan Alâeddin Keykubat'ın düzenlediği Türkmen yerleşimi çok az bir değişiklikle, bugünkü Anadolu'nun yerleşim şeklidir. Sultan, bilinçli olarak ordusunun ko-

mutasını, Türkmen Beylerbeyi'ne teslim etti. Yazıcıoğlu tarihinde Sultan Alâeddin Keykubat'ın ordusunun sağ kanadını Kayı'dan Hüsameddin Çoban'a, sol kanadını da Bayındırdan Seyfeddin Kızıl'a teslim ettiğini yazmaktadır. Bu Sultan'ın zamanında Anadolu'ya gelen Türkmenlere hayvan, diğer tarımsal malzemeler, toprak konusunda devletin büyük desteği oldu.

Bizans İmparatorluğu, Anadolu'ya yerleşen Selçuklularla savaşmak üzere Menderes Havzası'na, Peçenek ve Kıpçaklardan oluşan on bin aile yerleştirmişti. Bu Türkler, Hristiyan'dı ya da Gök Tanrı dinindendi. Sultan Alâeddin Keykubat, bu Türklerle bilinçli bir şekilde irtibat kurarak, Menderes havzasını ve bu Türkleri, Selçuklu Devleti'ne kazandırdı.

Bugünkü Türkiye'deki Oğuz boylarının yerleşiminin ana omurgası Sultan Alâeddin Keykubat'ın deha seviyesindeki ileri görüşlülüğüyle o yıllarda oluştu.

Sultan Alâeddin Keykubat, Moğol saldırısı önünden kaçıp, her tarafa dağılan ilim adamlarına da sahip çıktı. Bu ilim adamları Selçuklu medreselerine müderris olarak atandı. Hiçbiri mağdur olmadı. Onlar da kendilerine sahip çıkan Sultan Alâeddin Keykubat'a yazdıkları kitapları takdim etti. Bunlardan, şairlerin meliki (Melikü'ş-Şuara) olarak bilinen büyük şair Kâni, yazdığı otuz cilt tutan üç yüz bin beyitlik Selçuklu Şehnamesini Sultan Alâeddin Keykubat'a sundu. Maalesef bu kitap hâlen kayıptır. Ahilerin büyük piri, filozof ve eylem adamı Hace Nasiruddin Mahmut (Ahi Evran) da yazdığı dört kitabı, Sultan Alâeddin'e takdim etti. Sultan Alâeddin, her zaman Ahilerle birlikte hareket etti. Onların en büyük destekçisi oldu. O zamandan beri kuşağında hançer taşıma hakkı Ahilerdedir. Bu Ahiler ve Ahi Evran 1243 yılından sonra, Moğol istilasına karşı, Anadolu'da en büyük direnişi sağladı. Ahi Evran hazretleri, bu direnişin bayrağı oldu. Katliamlara rağmen Ahiler,

bu direnişten vazgeçmedi. Anadolu'nun batısına çekilen Ahiler, Karakeçili (Kayı) aşiretinin devlet olmasının zeminini hazırladı. Zaten I. Sultan Murat dâhil çoğu Osmanlı sultanlarının çoğu kendini Ahi Şeyhi olarak kabul etmişti.

Sultan Alâeddin Keykubat zamanında Anadolu kervansaraylarla, şifahanelerle, hamamlarla, köprülerle donatıldı. Anadolu, cihanın en mamur ülkesi hâline geldi. Sultan Alâeddin zamanında, ilk defa, Selçuklu ülkesiyle ticaret yapan tüccarların, karada ve denizde eşkıyalarca, korsanlarca malları yağmalandığında, devlet zararlarını karşıladı. Bu dünyada bir ilktir. Sultan Alâeddin'in kurduğu müesseseler, kurumlar ve medreseler, aynen Osmanlı İmparatorluğuna geçti. Osmanlı İmparatorluğu, Anadolu'da mamur şehirler ve kurulu bir devlet nizamı bulmuştu. Osmanlı Devleti'nin yıkılışıyla, bütün bu müesseseler ve zenginlikler, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne intikal etmiştir.

Sultan Alâeddin Keykubat zamanında, Selçuklu ülkesine ve onun korumasındaki Gürcistan'a, Abbasi ve Eyyubi ülkesine ciddi manada bir Moğol saldırısı olmadı. Sultan Alâeddin Keykubat, tehlikenin doğudan geldiğini bildiği için bütün anlaşmalarını komşusu Eyyubilerle, Gürcülerle, Ermeni Krallığıyla, Trabzon Rum Devleti ile, İznik Rum Devleti ile ve diğer Hristiyan kontluklarla antlaşma yaptı. Selçuklu ülkesini güvenlik çemberi içerisine aldı. Benzer politikayı, Atatürk'te de görmekteyiz. O da Türkiye'yi tehdit edecek tehlikenin Batılı emperyalist güçlerden geleceğini bildiği için, batılı emperyalist saldırgan güce karşı İran'la, Irak'la, Suriye'yle, Afganistan'la, Bulgaristan ve Yunanistan ile anlaşmalar yaptı. O büyük insan da ülkesini, Batılı emperyalist yamyamlara karşı güvenlik çemberine almıştır. Savaştan yeni çıktığı Yunanistan ile bile anlaşmalar yaptı.

Sultan Alâeddin Keykubat, Türk tarihinin büyük yıldızlarındandır. Bu sultanı Türkler "Uluğ Sultan" diye,

Moğollar "Demir Sultan" diye, Batılı ülkeler "Sultanü'l-âlem (Dünyanın Sultanı)," Abbasiler ise "Sultanü'l-azam (Büyük Sultan)" diye tanımlamışlardı. Bıraktığı eserler günümüze kadar gelmiştir. Hâlen onun bıraktığı köprüleri, camileri, medreseleri, şifahaneleri görebiliyoruz. Bu büyük Sultan, Moğollarla ve Perslerle iş birliği yapan devlet yönetimindeki emirler ve eşinin içinde bulunduğu hainler tarafından zehirlenerek şehit edildi. Uluğ Sultan, Konya Alâeddin Tepesi'nde bulunan türbede ebedî uykusundadır.

Sizin bizim gayretimizle, Allah'ın yardımıyla, hayırlar fethola. Şerler def ola. Gönüller şad ola. Akıllar başa gele. Fitne taşa gele. Devletimiz payidar ola. Birliğimiz, dirliğimiz daim ola. Milletimiz selamet bula. Düşmanımız kahrı perişan ola. Oyunları bozula. Boyunları büküle. Sırtları kara yere gele.

ALÂEDDİN KEYKUBAT

1208 Melik Konağı,
TOKAT

Tokat Melik'i Alâeddin, odasının penceresinden şehri seyrediyor, hülyalara dalıyordu.

Tokat Kalesi'nde bulunan Melik Konağı, şehre hâkim bir konumdaydı. Tokat, kale içinde ve dışında birbirine bitişik evleri, dar sokakları, güzel camileri, bakımlı medreseleri, şifahaneleri, imaretleri, hamamları, dokuma atölyeleri, büyük meyve ve sebze bahçeleriyle, Tokat gelişmiş zengin bir Selçuklu şehriydi.

Hayvancılık, geniş sebze ve meyve bahçeleri, Tokat'ın zenginlik kaynağıydı. Elde edilen ürünler çevredeki herkese yetiyordu. Bu ürünler, Ankara, Kayseri, Kırşehir, hatta Konya'ya bile ulaşırdı. Tokat, manda, inek ve koyun sürüleriyle dolup taşardı. Tokat'ın çevresinde, sulak alan çok olduğu için, sayılamayacak kadar manda sürüleri vardı. Buradan elde edilen kaymak, manda tereyağı, Tokat pazarını zenginleştirdiği gibi Kayseri'deki Devlethane'ye[1] bile ulaşırdı. Şehirde buğday, çavdar ve arpa üretimi de ileri safhadaydı.

Tokat, muhteşem kalesiyle çevrede bir yıldız gibi parlıyordu. Büyük çarşıları, gün boyu çevreden gelenlerle dolup taşardı. Tam bir çekim merkeziydi.

Tokat'ta ayakkabıcılar, çömlekçiler, bakırcılar, hasırcılar, saraçlar, demirciler, yemeniciler, kumaşçılar ve nalbantlar çarşıları en önemli alışveriş merkezleriydi. Her mesleğin kendi çarşısı vardı.

---

[1] Selçuklu Sarayı

Debbağlar, şehir çıkışında ayrı bir çarşıda işlerini yürütüyorlardı. Şehirden ayrı oldukları için tabaklama sırasında ortaya çıkan deri kokusu şehre ulaşmazdı. Debbağların kendi camileri vardı. Diğer çarşılar gibi kendi Ahi tekkeleri vardı.

Her çarşının bir tekkesi, şeyhi ve çarşı yiğidi vardı. Bu yiğitler, Tokat Ahi Tekkesi'ndeki yiğitbaşına bağlıydı. Çarşı tekkelerinin şeyhleri de Tokat Ahi Şeyhi'ne bağlıydı.

Her çarşının ayrı ayrı mal sandığı olup, burada biriken paralardan zor durumdaki esnafa kredi verilir; evlenecek kalfalara, kimsesizlere düğün yardımı yapılır, yolda kalmışlara yardım edilirdi. Tokat Ahi Tekkesi'nin de bir mal sandığı vardı. Bu sandıktan yolda kalanlara, malını yolda kaybedenlere, harami saldırısına uğrayanlara, binek ve yol parası olmayanlara yardım edilirdi. Bu kişiler misafir edilir, hamama gönderilip temizliği yaptırılıp, şifahanede de bakımı yaptırılırdı. Kendisine, tekkelerde yatacak yer gösterilirdi.

Tokat Ahi Tekkesi'nin imarethanesinde düzenli olarak her gün yüzlerce kişiye yemek ikramı yapılırdı.

Akşamları Ahi Tekkesi'ne gelen çıraklar, kalfalar, ustalar hem meslekî eğitim hem okuma yazma hem de dinî eğitim alırlardı. Daha sonra sazlar çalınır, türküler söylenirdi. Âşıklar, Türkçe karşılıklı atışmalar yapardı.

Tokat yiğitbaşının önderliğinde haftada üç gün ustalar, kalfalar, çıraklar ve medrese talebeleri güreş yapar; ok, kılıç ve binicilik eğitimi alırlardı. Bu kişilere saldırı hâlinde, şehrin savunmasını yapmalarını sağlayacak şekilde eğitim verilirdi.

Tokat Ahi Şeyhi, devlet otoritesi zaafa uğrarsa, devletin şehirde yeterince gücü olmazsa, devlet zor durumda kalırsa, asayişi sağlar; müftülerin, subaşıların verdiği görevleri yapar, kadıların verdiği hükümleri yerine getirirlerdi. Devlet otoritesi sağlanıncaya kadar, elindeki kuvvetlerle

devlet otoritesinin yerine geçerdi. Türeyen eşkıyayı yok ederdi. Meşru devlet otoritesi tesis edilince, herkes işinin başına döner, gündelik hayatına devam ederdi.

Tokat, meliklik merkeziydi. Selçuklu sultanları, şehzadeleri, belli bir yaşa gelince yanına bir atabeyi tayin ederek melik unvanıyla bir çeşit vali olarak Tokat, Sivas, Malatya, Erzincan gibi şehirlere gönderirdi. Bu melikler, sultandan bağımsız davranamaz, adlarına para basamazdı. Tamamen sultana bağlıydılar.

Tokat Melik'i Alâeddin Keykubat da melik olarak Tokat'a atanmış, yanına atabeyi olarak ünlü ve kudretli bir devlet adamı olan Bedreddin Gevhertaş verilmişti.

Melik Alâeddin'in yanında atabeyinden başka kendisine çok yakın olan, çok güvendiği iki de komutanı vardı. Bunlar Kayılardan Hüsameddin Çoban ve Bayındır boyundan Seyfeddin Kızıl idi. Bu kişiler, melik Alâeddin'in kader arkadaşlarıydı. Hep Alâeddin Keykubat'ın bir adım gerisinde hazır idiler.

Melik Alâeddin Keykubat'ın, dört Kıpçak yoldaşı vardı. Bunlar Salman, Şıvkın, Togan ve Tursun isimli kişilerdi. Melik'in, bu Kıpçak yoldaşları ok atmada, kılıç kullanmada, ata binmede emsalsiz kişilerdi. Bu yoldaşları, her gece sırayla Melik'in yatak odasının kapısı önünde yatarlardı.

Melik Alâeddin Keykubat, pencereden Tokat'ın güzelliklerini seyrediyor, Allah'ın verdiği sıhhat, afiyet ve makam için şükrediyordu. Baktığı pencereden ilk göze çarpan Çukur Medrese ile bedesten ve Suluhan'dı.

Melik Alâeddin'in şu on sekiz yıllık hayatı, çok renkli ve tehlikeli geçmişti. Hayat, saltanat kavgası, Alâeddin'i sultan babası ve kardeşi İzzeddin ile Konstantinopolis'e, Hristiyan topraklarına sürüklemişti. Yıllarca vatanlarından, ezan sesinden, Türkçeden uzak kalmışlardı. Bu sürgün yıllarında Melik Alâeddin Rumca, Farsça ve Arapça öğrenmişti.

Melik, babası Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'i düşündü. Sultan babası çok cesur, bilgili ve onuruna düşkün biriydi. Hiçbir ortam ve şartta milli gururundan taviz vermezdi. Yanlış gördüğü bir olaya sonunda ölüm bile olsa müdahale ederdi.

Konstantinopolis'teyken sultan babasının bir Frenk silahşorla olan kapışmasını hatırladı. Aradan yıllar geçmesine rağmen tüyleri ürperdi.

Babası Gıyaseddin Keyhüsrev tahttan indirilmişti. Çocukları Alâeddin Keykubat ve İzzeddin Keykavus ile Bizans İmparatoru Aleksios'un konuğu idiler. İmparator Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev ile sohbet ediyor, önemli konuları görüşüyorlardı. O sırada İmparator'un odasına densiz bir Frenk askeri girmişti. Frenkler o günlerde Konstantinopolis'te terör estiren paralı askerlerdi. Her yere izinsiz girmeyi kendilerine hak olarak görüyorlardı.

Odaya giren Frenk asker:

-Bize ödenen ücretler, yetersizdir. Hizmetimizin karşılığı değildir. Seni biz koruyoruz. Biz olmazsak imparator olarak tahtında kalamazsın. Ücretlerimiz bazen de gecikiyor. Bize ödenen ücretin artırılmasını istiyoruz.

İmparator Aleksios:

-Şimdi önemli bir konuğum var! Önemli bir konuşma yapıyorum! Konuğumun yanında beni mahcup etmeyin! Seninle ve arkadaşlarınla daha sonra görüşeceğim.

Fakat arsız Frenk askeri, konuşmak için ısrar ediyordu. Densizlik yapıyordu.

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev, Frenk askerine dönerek:

-Yaptığın iş densizliktir! Yanlıştır! Terbiyesizlik yapıyorsun! Haddini bil!

Bunun üzerine daha da öfkelenen Frenk askeri, Sultan Gıyaseddin'e dönerek:

-Sen Roma'da sığıntısın! Ülkesini ve toprağını kaybetmiş yurtsuz birisin! Sen sus!

Kendisine yapılan bu saygısızlığa sinirlenen Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev, yüreğinden kabaran bir öfke ile ayağa kalkıp demir gibi bir yumruğu Frenk askerinin alnının çatına indirmişti. Frenk daha yere düşmeden havada bayılmış adeta bir çuval gibi yere yapışmıştı. Diğer Frenk askerleriyle, imparator Aleksios'un muhafızları birbirine girmiş. Frenkler, Sultan Gıyaseddin'e saldırmak istemişlerdi. Frenk askerler, muhafızlar tarafından imparatorun odasından güçlükle dışarı çıkarılmışlardı.

Sultan Gıyaseddin ile çocukları İzzeddin ve Alâeddin, İmparator Aleksios ile baş başa kaldıklarında yapılan saygısızlığı hazmedemeyen Sultan Gıyaseddin, öfkesinden ağlamaya başlamıştı. Konuğunu korumada aciz kalan İmparator Aleksios'a dönerek sert bir sesle:

-İmparator! İmparator! Sen de biliyorsun ki ben Sultan Kılıçaslan'ın oğluyum. Sultan Tuğrul, Sultan Alpaslan ve Melikşah'ın soyundanım. Herkesin bildiği gibi, atalarım dünyanın en büyük ülkelerini fethetmişlerdir. Asilerin, düşmanlarının boynuna esaret halkasını geçirmişlerdir. Senin ataların da benim atalarım sultanlara vergi vermişlerdir. Sen de bana vergi verdin. Kader beni senin topraklarına attı. Bir Frenk askerince bana yapılan hafifliklere ve hakaretlere katlanmam mümkün değildir. Bu davranışı, senin uygun görmeni de doğru bulmam. Bana bu yapılanları, sultan ve melik kardeşlerim öğrenirse, sana karşı ordu çıkarırlar. Toprağını göğe savururlar. Şehirlerini vahşi hayvanların yuvası yaparlar.

Sultan'ın bu acı konuşmasından sonra, İmparator Aleksios özür diledi. Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev, İmparator Aleksios'a dönerek:

-Bu densiz, terbiyesiz, haddini bilmez Frenk askeri ile eşit şartlarda er meydanında vuruşmak istiyorum. İstediği silahları seçebilir. İstediği gibi giyinebilir. Bana bu imkânı sağlayınız.

İmparator Aleksios, sanki bir düşünce ummanına dalmıştı, Sultan Gıyaseddin'in bu ricası üzerine, düşünmeye başladı! Aslında kendi geleceğini düşünüyordu. Sultan Gıyaseddin'i bu vuruşmadan vazgeçirmek için çok çaba sarf etti. İmparator'a göre, bu Frenk asker, Avrupa'da tanınan bir silahşordu. Meydanda Sultan Gıyaseddin'i alt edip öldürürdü. O zaman da imparatorun kendi başının, Selçuklu sultanlarıyla derde girmesinden korkuyordu. Selçuklu sultanları kendisinden acı bir şekilde hesap sorardı.

İmparator ne kadar çabalasa da Sultan Gıyaseddin'i ikna edemedi. İmparator Aleksios, Frenk silahşora Sultan Gıyaseddin'in kendisiyle vuruşmak istediğini bildirdiğinde, Sultan'dan intikam alma fırsatı bulduğunu gören çam yarması Frenk küstahının içindeki kin ve öfke adeta gözünden fışkırıyordu. Zamanını ve yerini söyledi. Bu teklifi keyifle kabul etti.

Belirtilen günde vuruşma yerine, yanında kalabalık bir grupla Sultan'dan önce gelen Frenk askeri kendisini ve atını zırhla donatmıştı. Devasa cüssesiyle bu metal yığınını görenleri ürpertiyordu. Kendisini de atına düşmemek için iyice bağlamıştı. Vuruşmaya çıkan Frenk askeri ve arkadaşları, Sultan Gıyaseddin'e laf atıyor, sataşmalarda bulunuyorlardı:

-Yersiz yurtsuz Sultan! Sürgün Sultan! Sığıntı Sultan! Birazdan defterini düreceğiz! Seni yerle bir edeceğiz! Seni cehenneme göndereceğiz! Bir Frenk'e sataştığın için pişman olacaksın!

Frenk askerinin sataşmalarını sessizce dinleyen Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev önce bu sinir savaşını kazanmak zorundaydı. Böyle vuruşmalarda moral ve imanın büyük önemi vardı. Derin bir nefes çekip "hasbinallah ve ni'mel vekil" diyerek, meydana çıktı. Atının üstündeki asil duruşu, sert bakışı yüreğindeki gücü ve cesareti sessizce tüm meydana haykırıyordu.

Frenkler, davullar, borular ve trompetle kendi arkadaşları lehinde tezahürat yapıyorlardı.

İlk saldırı Frenk silahşordan geldi. Mızrakla, Sultan'a hücum etti. Sultan Gıyaseddin yapılan bu saldırıyı çevik bir ustalıkla savuşturdu. Frenk silahşor hiç beklemeden yeni bir hamle yaptıysa da Sultan'ın aniden eğilip yana çekilmesi bu ölüm vuruşunu da boşa çıkarmıştı. Şövalye şaşkın bir ürkme ile atının dizginlerini çekti. Sert bir kayaya tosladığını anlamıştı. Bu durumu meydanı dolduran herkes iliklerine kadar hissediyordu. Frenk silahşor üçüncü saldırıyı yapacağı sırada, Sultan Gıyaseddin yıldırım gibi ileri atılarak, elindeki gürzü Frenk askerinin yüzüne öyle bir şiddetle indirdi ki çıkan metal sesi tüm meydanda yankılanırken arsız Frenk silahşorunun yüzünün yarısı bir tarafa, atı da bir tarafa savruldu. Frenk silahşor yenilmişti. Sultan'ın bu zaferi üzerine, meydanda bulunan Müslümanlar ve Frenk silahşorların baskısından yılan Rumlar, Sultan Gıyaseddin lehine tezahüratta bulunurlarken, Frenkler, başları eğik bir şekilde yerde yatan ölü arkadaşlarını alarak, meydanı terk etmişlerdi.

Melik Alâeddin Keykubat, kardeşi İzzeddin Keykavus ile çok korktuklarını hatırladı. Yanlarında bulunan lalaları Seyfeddin Ay-aba'nın kendilerine:

-Korkmayın! Allah en büyük vekildir! Sultan'ım büyük askerdir! Bu silahşor bozuntusu, Frenk'e gereken cevabı verecektir! Allah bizimledir. Sakin olun!

Dediğini de hatırlayarak, o günü de bir daha yaşadı.

Sultan'ın arsız Frenk silahşorunu bir vuruşta alt etmesine sevinen İmparator Aleksios, Sultan ve yakınlarına ziyafet verdi. Bizans devlet yöneticileri, terör estiren Frenk askerlerinin böyle bir ders almasından keyiflenmişlerdi.

Sultan Gıyaseddin'i koruyamayıp Sultan'ın kardeşleriyle başının derde gireceğinden korkan İmparator Aleksios, Haçlı komutanlar ve Bizans ileri gelenlerin bakışıyla, Sultan Gıyaseddin'i ve çocuklarını, Bizans'tan gönderme-

ye karar verdi. Sultandan kendi kayınpederi ve oğlu İzzeddin Keykavus'un dedesi Mavremezos'un bulunduğu yere gitmesini istedi. Mavremezos Marmara'da kıyısı bulunan bir yarımadanın hâkimiydi. Melik Alâeddin, kardeşi İzzeddin ve babası Gıyaseddin'e yeniden göç yolu görülmüştü. Melik Alâeddin, yollarda ve Mavremezos'un yanında, yıllarca can korkusuyla yaşadıklarını hatırladı. Ama kader hükmü yürütmüştü. Allah'ın lütfu ile babası Gıyaseddin Keyhüsrev yeniden sultan olmuştu. Kardeşi İzzeddin'e ve kendisine de Allah, melik olmayı nasip etmişti.

Melik Alâeddin Keykubat, kendisi ile birlikte yaşayan annesi Ümmühan Hatun'un odaya girmesi ile daldığı hatıralar denizinden çıktı. Genç yaşında çok şey yaşamış çok şey görmüştü.

Annesi, Melik Alâeddin Keykubat'a dönerek:

-Gözümün nuru, balabanım! Derinlere dalmışsın! Hayırdır! Bir derdin mi var?

-Gel anam! Gel başımın tacı anam! Geçmişi düşündüm! Allah'a şükürler olsun! Nice kazalar, belalar atlattık! Allah'ın bugününe şükrediyorum! Hamd ediyorum! Bir derdim yok!

-Melik oğlum! Ben gece bir rüya gördüm. Çok etkilendim. Onu seninle paylaşmak istedim:

-Hayırlar olsun anam!

-Rüyamda bir yiğit gördüm. Bana kendisinin Battal Gazi olduğunu söyledi. Gelip yattığı yeri bulmamı ve mezarını yaptırmamı söyledi.

-Anacığım! Eskiden Malatya'da Battal Gazi diye bir yiğit varmış. Buraların Müslüman ülkesi olması için çok gayret saffetmiş. Romalılarla ve Haçlılarla çok savaşmış. Daha sonra şehit olmuş. Hakkında destanlar söylenmiş. Efsanelere göre, şehit olduğu yer Sultanönü[2] yakınlarında imiş. Çok da uzak değil.

[2] Eskişehir.

-Melik oğlum! Orayı görmek isterim, rüyamı gerçekleştirmek isterim, benden isteneni yapmak isterim.

-Olur anam! Seni oraya bir birlikle gönderirim. Yanına o bölgeyi çok iyi bilen kişileri de katarım. Orayı imar etmen, türbeyi yapman içinde yeteri kadar miktar altını yanına alırsın. Sultanönü Kadısı ve Şubaşı sana yardımcı olurlar.

-Sağ olasın oğlum!

-Ben hazırlıkları hemen başlatıyorum.

4 ay sonra...
TOKAT

Melik Alâeddin, Sultanönü'nden dönen annesi Ümmühan hatunu, konağın kapısında karşıladı. Elini öperek, hayır duasını aldı.

-Hoş geldin! Huzur getirdin! Bizi sevindirdin! Evimizi şenlendirdin! Güzel anam!

-Hepinizi hoş gördük! Melik oğlum.

-Battal Gazi'nin mezarını buldun mu anam?

-Buldum oğlum! Türbesini yaptırdım! Rüyam gerçek oldu! Sen vesile oldun, yardım ettin! Allah senden razı olsun! Ben senden razıyım!

-Mezarın olduğu yeri nasıl buldun?

-Oğul! Sultanönü Subaşısı'nın misafiri olduk. Bizi bir Ahi tekkesine yerleştirdiler. Tekkedeki Ahiler, bizimle çok yakından ilgilendiler. En ufak bir yanlış davranışlarını görmedim. Seni de çok seviyorlar. Rüyamı, Ahi Şeyhi'ne de anlattım. Şeyh rüyamı ilginç buldu. Ahi dervişlere Battal Gazi'nin mezarının bulunduğu yer ile ilgili bir araştırma yaptırdı. Çevrede anlatılan menkıbeleri esas alarak bana yardımcı oldular. Daha sonra Türkmen obalarının Battal Gazi'nin mezarıdır diye ziyaret ettiği yere gittim. Gittiğim zaman orada, adı Kutluca olan bir koyun çobanı ile karşılaştım. Battal Gazi'nin mezarının olduğu yer ile ilgili ondan da bilgi aldım. Çoban Kutluca, bana bir yer gösterdi:

-Ümmühan Hatun! Ben uzun yıllardır, burada koyun çobanıyım. Şu gördüğün çevrede ayak basmadığım, koyun otlatmadığım hiçbir yer yoktur. Hep dikkatimi çekerdi, koyunlar mezar yeri olarak gösterdiğim olan yerden hiç ot yemezlerdi. Üzerine basmazlardı. Birkaç defa burada koyunlarımla geceledim. Bu gösterdiğim yere nur indiğini gördüm.

Çobanın gösterdiği yeri yanımda bulunanlar son derece dikkatli bir biçimde kazmaya başladılar. Bir müddet sonra bir mezara ulaştık. Rüyamda gördüğüm mezar bu idi. Çevresini hemen emniyete alarak, türbe yapımını başlattım. Sultanönü'nden benimle gelen mimar, külliye yapımını da istedi. Türbe ben oradayken bitti. Külliyenin yapımı devam ediyordu. Her türlü masraf için gerekli parayı Sultanönü Subaşısı'na bıraktım. İş devam ediyor. Allah'ın izniyle bu yıl içerisinde biter.

-Eline sağlık anam! Hayırlı bir iş yaptın!

-Senin de eline sağlık oğlum! Sen olmasan ben bu işi yapamazdım.

Hamidiye Tekkesi,
BAĞDAT

Selçuklu Sultanı Gıyaseddin Keyhüsrev ikinci defa tahta geçince, lalası Mecdüddin İshak'ı cülusunu[3] bildirmek üzere hediyelerle Abbasi Halifesi Nasır Lidinillah'a, elçi olarak Bağdat'a göndermişti. Elçilik görevini yerine getiren Mecdüddin İshak oradan da hacca gitmiş, hac görevini yerine getirerek yeniden Bağdat'a dönmüştü. Hedefi Bağdat üzerinden Konya'ya gitmekti. Yolunu Bağdat üzerinden yapmasının sebebi, burada görüşme yapmak istediği önemli ilim adamları vardı. Mecdüddin İshak, hac dönüşü Bağdat'ta Şeyh Evhadüddin Hamit Kirmani, Şeyh Muhyiddin Arabî, Şeyh Ebu Cafer, Şeyh El Berzai ve Şeyh Nasiruddin Mahmut ile görüşmek için sözleşmişti. Buluşacakları yer Bağdat'taki Hamidiye tekkesiydi.

Hamidiye tekkesi, Şeyh Evhadüddin'in kurduğu Hamidiye tarikatına mensuptu. Bu tekke, Bağdat'ta, Dicle Nehri kenarında geniş bir bahçe içerisinde büyükçe bir konaktı. Konağın bahçesinin bir kısmında büyük ahırlar, erzak ambarları vardı. Tekkenin her gün sayısız konuğu olurdu. Ahırlarda, kısım kısımdı. Bazılarının tavanı çok yüksek ve kapısı genişti. Bu bölüme tekkenin ve konuk olarak gelenlerin develeri bağlanırdı. Ahırın bu bölümüne, develik denirdi. Develiğin bitişiğinde tekkenin dervişlerinin bakımını yaptığı inekler ve mandalar bulunurdu. İnekler ve mandalar, tekkedeki dervişlerin, gelen konukların, süt, yoğurt ve tereyağını karşılardı. Tekke dervişlerinin bakımını yaptığı koyunlar Bağdat dışındaki ağıllarda kalırdı. Tekkenin et ve yapağı ihtiyacını karşılardı.

Hamidiye Tekkesi'nin girişinde bir imaret vardı. Dervişler ve yoksullar için burada kazanlar kaynar, yüzlerce

[3] Tahta geçmek.

kişiye yemek ikramı yapılırdı. Tekkenin bitişiğinde çok sayıda oda olup, bu odalarda konuklar ve dervişler kalırdı.

Bahçesinde, sebze ve meyve üretimi de yapılırdı. Bahçede bulunan hurma ve diğer meyve ağaçları, tekkedeki dervişlerin, gelen konukların ihtiyacını karşıladığı gibi, artan ürünlerde Bağdat'taki fakir fukaraya dağıtılırdı. Tekkenin Bağdat dışında geniş tarlaları, sebze ve meyve bahçeleri de vardı. Buralardan elde edilen ürünler öncelikle, tekkenin ve konukların ihtiyacına ayrılır, fazlalıklar fakir fukaraya, yoldan geçene karşılıksız olarak dağıtılırdı.

Tekkenin iç avlusunda, üç lüleli bir de çeşme vardı. Bu su Bağdat dışından künklerle[4] getirilmişti. Soğuk ve temiz su gün boyu akardı. Dervişler, tekkenin konukları bu sudan abdest alır, içme suyu olarak kullanır, suyun bir kısmı da tekkenin hamamına gönderilirdi. Akan sularla tekkenin bahçesi sulanırdı.

Tekkenin hamamı ve fırını yan yanaydı. Hamamdan tekkenin dervişleri, konuklar ve tekkenin çevresindeki fakir fukara istifade ederdi. Fırında pişirilen ekmekler, tekkenin ihtiyacını karşılar, bir kısmı da dervişlerce bilinen Bağdat'taki fakir fukaraya sistemli bir şekilde dağıtılırdı.

Tekkenin bütün işleri dervişlerce görülürdü. Hamidiye Tekkesi'nde zenginlerden bağış beklenmez, yapılan bağışlar kabul edilmezdi. Tekkedeki şeyh ve dervişler sakin ve mütevazı bir hayat sürerdi.

Mecdüddin İshak ve maiyeti, ikindi namazından sonra tekkeye geldiler. Gelen konukları kapıda güler yüzlü dervişler karşıladı. Gelecekleri biliniyordu. Konuklar, tekkeye buyur edilip, kalacakları yerler gösterildi. Temizlik ve istirahat için onlara zaman bırakıldı. Yemekte Şeyh Kirmani ve konuklar bir araya gelecekti.

Birlikte kılınan yatsı namazından sonra Şeyh Mecdüddin İshak ile Şeyh Evhadüddin Kirmani, Şeyh Nasiruddin

[4] Toprak boru.

Mahmut, Şeyh Muhyiddin Arabî ve Şeyh Muhammed Berzai meydan odasında bir araya geldiler.

Şeyh Mecdüddin İshak:

-Şeyhlerim! Sultan'ım Gıyaseddin Keyhüsrev'in bana verdiği elçilik görevini yerine getirdim. Sultan'ımın hediyelerini, Halife Hazretlerine sundum. Sultan'ımın tahta geçişini bildirdim. Allah nasip etti, haccımı da yaptım. Yakında Rum'a,[5] Selçuklu ülkesine, döneceğim... Dönmeden önce sizinle görüşmek istedim.

Sizler, bu ümmetin göz bebeklerisiniz. Yol gösteren ışıklarısınız. Bilgi ve görgünüzü millete, Muhammed ümmetine faydalı olmak için Allah'ın rızasını kazanmak için sunar, çalışır ve gayret gösterirseniz, mahşer günü inşallah bildiklerinizin hesabını kolay verenlerden olursunuz.

Selçuklu ülkesinin, oradaki insanların doğru yolu bulmak için bekleyenlerin, sizin ışığınıza ve çalışmanıza ihtiyacı var. Sizlerin, Bağdat'ta, millete vereceğiniz bir şey kalmadı. Bağdat ve Abbasi Devleti çürümüş durumda. Halife Nasır Lidinillah'ın, Bağdat surları dışında sözü geçmiyor. Abbasi Devleti, Bağdat'ı korumaktan bile acizdir. Devlet yıkılmak için gün sayıyor. Hoş bu zamana kadar çoktan yıkılmıştı da yıkılmayı geciktiren, ömrünü uzatan Selçuklu Türk Sultanları oldu. Halife, o büyük sultanlara dua etsin. Bizler de Sultan Tuğrul'a, Çağrı Bey'e, Sultan Alpaslan'a, Sultan Melikşah'a, Sultan Sencer'e millete ve İslam'a yaptıkları büyük hizmetler için dua edelim. Bu kişiler, İslam'ın kılıcı idi. Allah'tan bu sultanlara rahmet dileyelim.

Abbasi Halifesi de işlerin kötüye gittiğini, devletin acizliğini görüyor. Acaba devleti bu acizlikten kurtarabilir miyim, devletin otoritesini sağlayabilir miyim diye, fütüvvet teşkilatını kurdu. Amacı devlet otoritesinin olmadığı yerlerde bu fütüvvet ehlinin asayişi sağlaması, adaleti hâkim

[5] Roma

kılması ve kadıların verdiği hükümlerin yerine getirilmesini sağlamaktı. Fütüvvet ehli, kamunun menfaatini kendi menfaatinin önüne koyacaktı. Bir milis gücü gibi çalışacaktı.

Oldu mu? İşler yürüdü mü? Hayır yürümedi! Daha da kötüye gitti! Sizler de olanları görüyorsunuz! İşler daha da kötüleşti! Halk da devlet de çürüdü! Hayat damarları kurudu! Zaten Abbasi Devleti ve Bağdat halkı, savaş kabiliyetini uzunca bir süre önce kaybettiler. Allah'ın verdiği zenginlik ve refah bu toplumun şükrünü artıracağı yerde, işret ve sefahat arzularını artırdı.

Hepinizin bildiği üzere, halkın ve devletin çürüdüğünü gören Halife Memûn ve Mutasım, Orta Asya'dan Türk illerinden asker getirerek, ülkenin savunmasını sağladılar. Gelen bu Türklerin, Bağdat halkı ile yan yana gelerek savaş kabiliyetlerini kaybetmemeleri, işrete bulaşmamaları ve çürümemeleri için Bağdat dışında Samarra şehrini kurdular. Bu şehir, Bağdat'a 450 km uzaklıktadır.

Şeyhlerim! Bugün görüyorsunuz ki, Bağdat'taki Abbasi Halifesi'nin Musul'da, Erbil'de, Halep'te, Şam'da ve Kahire'de sözü geçmiyor. Oralarda, müstakil atabeyler ve sultanlar var. Bu kişiler kendini halifeye bağlı görmüyor. Halife'nin de bu beyler ve sultanlar üzerinde bir yaptırım gücü yok.

Türkler yeni bir nefes, yeni bir güç olarak İslam'a hizmet ediyorlar. Zaten Türkler kendilerini, yeryüzünden zulmü kaldırmak, Allah'ın adaletini yeryüzüne hâkim kılmak için Allah tarafından görevlendirilmiş kabul ediyorlar. Nizam-ı âlemi kendilerine ülkü kabul edinmişlerdir.

Aslan Baba, Hoca Ahmet Yesevi, Bahaddin Nakşibendî hazretleri, Semerkant'ta, Buhara'da, Taşkent'te bir güneş gibi doğdular. Bu ulu zatların halifeleri, dervişleri, nizam-ı âlem için batıya bir sel gibi akıyorlar. Karanlık kıta adı verilen Avrupa'yı, batıyı aydınlatmak, zulmü sonlandırmak, haksızlığı yok etmek onlar için hedef olmuştur. Bu derviş-

ler, gittikleri her yerde su kaynaklarının başlarına, derbentlere ve insan olan her yere tekkeler kuruyorlar. Doğudan getirdikleri yüksek tarım bilgisi ile hayvancılık ve tarımsal üretim yapıyorlar. Hem bilgilerini hem de ürettiklerini, Allah rızası için herkes ile paylaşıyorlar. Ürettiklerini, bilgilerini insan için harcıyorlar. Yardım yaparken, paylaşırken insanlar arasında ırk, din ve renk ayrımı yapmıyorlar. Bu tekkelerdeki dervişler, yaşayışlarıyla, yaptıkları güzel işlerle, bulundukları yerde örnek oluyorlar. Bu davranışlarıyla mensup oldukları dinin, İslam'ın yayılmasına hizmet ediyorlar. Sadece Hoca Ahmet Yesevi'nin doksan dokuz bin Halifesi'nin Anadolu'ya aktığından bahsediliyor. Bu halifeler ve dervişler, Anadolu'ya Alperen ve Horasan erenleri olarak geldiler. Burada yeniden şekillenerek yeniden nizam-ı âlem ülküsü için teşkilatlandılar. Kendilerini ahi[6] olarak nitelendiriyorlar.

Şeyhlerim! Sizler birer kutupsunuz. Selçuklu ülkesine geliniz. Kendisini insanlığa adayan, nizam-ı âlem ülküsüne adayan bu dervişlerle el ele vererek, Selçuklu Devleti'nin ve ülkesinin ticari ve ekonomik olarak kalkınmasına yardım edin. Bizim tüccarlarımız Frenk, Bizans, Venedik ve Ermeni tüccarlarla yarış hâlindeler. Devlet güçlenirse, nizam-ı âlem için batıya akmalar devam eder. Zira batıda zulüm var, yoksulluk var, adaletsizlik var, çürümüş zalim bir idare var. Batı karanlıklar ülkesidir. Aydınlığa ihtiyacı var. Bu aydınlığı biz sağlayacağız. Bu görev, İslam olmanın bir gereğidir. Sizlere Türkmenlerin ihtiyacı var. Müslümanların ihtiyacı var. İnsanlığın ihtiyacı var. Bağdat'ta yapacağınız hiçbir şey yok. Sultan'ım Gıyaseddin Keyhüsrev adına konuşuyorum. Sultan'ım sizleri ülkesine buyur ediyor. Devletinin imkânlarını, yüce ülkülerin gerçekleşmesi için emrinize hazır kılıyor. Birlikte Anadolu'ya gidelim. Birlikte yüce ülkülere hizmet edelim.

[6] Cömert insan.

Kirmani:

-Şeyh'im Mecdüddin, güzel şeyler söyledi. Ben de aynı kanaatteyim. Bağdat'ta yapacağımız bir şey yoktur. Bizim hizmet arzımızı bekleyen kimse yok. Devlet infisah etmiştir. Ben Selçuklu ülkesine gidip, orada hizmet vermekten yanayım.

Muhyiddin Arabî:

-Ümmete hizmet edebilir miyim diye, ta Endülüs'ten kalkarak buralara geldim. Bağdat'ta gördüm ki, benden hizmet bekleyen kimse yok. Benden hizmet bekleyen devlet de yok. Halife'nin ilim adamlarından haberi de yok. Kirman-i Şeyh'im gibi ben de Selçuklu ülkesine gidip, hizmet etmeye çalışmanın doğru olacağını zannediyorum.

Şeyh Nasiruddin Mahmut:[7]

-Şeyh'im Mecdüddin çok doğru ve çok da can yakıcı şeyler söyledi. Ben de siz şeyhlerim gibi düşünüyorum. Selçuklu ülkesindeki Ahilerin derlenip toparlanmasına, şehirlerde üretimi artıracak tedbirler alıp, Frenk tüccarlarına üretim miktarında ve kalitede rekabeti sağlayacak kurumlara ihtiyaç var. Kadınları da şehirlerde üretime katmak gerekir. Kadınlarımız zaten tarımda eşleriyle birlikte varlar. Ben de gidelim derim.

Muhammed El-Berzai:

-Şeyhlerim her şeyi söyledi. Gücümüz, tecrübemiz ve bilgimiz bizimle mezara girmesin. İhtiyaç olan yerde bunları cihat için harcayalım. Gitmek en doğrusudur.

Hamidiye Tekkesi'nde yerini halifelerden birine bırakan Şeyh Kirman-i, Şeyh Muhyiddin Arabî, Şeyh Nasiruddin Mahmut ve Şeyh El-Berzai birkaç gün sonra Şeyh Mecdüddin İshak ile birlikte Selçuklu ülkesine doğru Bağdat'tan yola çıktılar.

---

[7] Ahi Evran.

Haziran 1211, Selçuklu Sarayı,
KONYA

Konya sakin günlerinden birini yaşıyordu. Sıcaklar bastırmış, ahali bahçelerinde, tarlalarında gündelik işleriyle meşguldü. Konya çarşıları, her zaman olduğu gibi çevreden gelen köylülerin de katkısıyla, çok kalabalık ve gürültülüydü. Bu mevsimde en yoğun çarşılar demirciler çarşısıyla, saraçlar çarşısıydı. Peynir, yağ ve diğer yiyecekler kendine has bir çarşıda satılırdı. Konya çarşıları çok zengindi. Her türlü mal ve yiyecek bulunurdu. Hint'ten ve Çin'den gelen ipek kumaşlar, şallar, dokumalar, baharatlar çarşının gözdeleriydi. Eksikliği hissedilen bir mal yoktu. Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in üstün gayretleriyle, Selçuklu ülkesi dünyanın en zengin ülkesi hâline gelmişti. Kervan yolları son derece güvenli ve devletin koruması altındaydı. Özbek, Harezm, Venedikli, Frenk, Rum, Kıbrıslı, Bizanslı ve İznikli tüccarlar, Konya çarşısında her an rastlanılan kimselerdi. Kervanlar ve tüccarların varlığı, ülkenin zenginlik kaynağıydı. Bizans'ın 1204'te Haçlı Latinlerin eline geçmesi üzerine yağmalanan Konstantinopolis'ten kaçan büyük tüccarlar İznik ve Trabzon'da faaliyet gösteriyorlardı. Konstantinopolis gözden düşmüş, yağmadan sonra imar edilememiş, harabe bir şehir görüntüsündeydi. Dünyanın dört bir tarafından gelen büyük kervanlar, sabahın ilk ışıklarından gün batımına kadar Konya'ya giriş yaparlardı.

Bir ulak, gün batarken sarayın kapısına geldi. Altındaki at neredeyse çatlamak üzereydi.

Atından inen süvari, kapıda nöbet bekleyen candarlara:

-Ulak olarak Akşehir'den önemli bir haber getirdim. Ben, emir-i meclis Behramşâh'a iletilmesi gereken haber getirdim.

Candarlar, saray içerisine haber ettiler. Saraydan gelen

kabul üzerine, gelen ulak iki candar eşliğinde emir-i meclis Behramşâh'ın huzuruna çıkarıldı:

-Bana bir bilgi getirmişsin! Seni dinliyorum!

-Söyleyeceklerim yalnız sizedir emirim!

-Odayı boşaltın!

Odada bulunan candarlar ve diğer görevliler, odayı boşaltıp kapıyı arkalarından kapattılar. Odada Behramşâh ile ulak yalnız kaldılar.

-Emirim! Sultanımız Gıyaseddin Keyhüsrev 6 Haziran'da, İznik hükümdarı Laskaris ile girdiği savaşta şehit oldu. Sultan'ımızın saltanat yüzüğünü ve desterçesini size sunuyorum.

-Aman Allah'ım! Devlet yine sıkıntıya girecek. Yoksa Allah'tan geldik, Allah'a gideceğiz. Sultan'ımızın makamı cennet olsun. Şahadet haberini Konya'da benden başkasına söyledin mi?

-Hayır Emir'im! Bu haberi yalnız size iletmem emrolundu.

-Benim konağıma git, istirahat et. Candarlara benim gönderdiğimi söyle. Bu konu hakkında kimseye bir şey söyleme. Karışıklık çıkmasın.

-Emriniz başım üstüne.

Emir-i meclis Behramşâh, başkent Konya'da bulunan emirleri ve o sırada Konya'da olan Kayseri Melik'i Nusreddin'i de hemen bir toplantıya çağırdı.

Toplantıya Behramşâh, Melik Nusreddin, Pervane Şerafeddin, Mübârizeddin Çavlı, Emir-i Ahur Zeyneddin Başara ve Sahip Mecdüddin Ebu Bekir katıldılar.

-Emirlerim! Size acı bir haberim var! Sultanımızı Gıyaseddin Keyhüsrev, Alaşehir yakınlarında İznik hükümdarı Laskaris ile yaptığı savaşta şehit olmuştur.

-Makamı cennet olsun. Allah devletimize milletimize zeval vermesin. Ordunun durumu nasılmış?

-İşin acı yanı, savaşta merhum Sultan'ımız galip gel-

miş, Laskaris'i mağlup etmiş. Çevresindeki askerler savaş bitti diye ganimete koşmuşlar. Sultan'ımızın yalnız kaldığını gören düşman ordusundan bir asker Sultan'ımıza arkadan saldırarak şehit etmiştir. Sultan'ın atından düşmesi üzerine asker bağırarak Laskaris'in ordusuna sultanı öldürdüğünü duyurmuş. Selçuklu ordusu bu sefer geri çekilmiş, fakat Laskaris'in ordusu o kadar çok kayıp vermiş ki, geri çekilen ordumuza saldıramamış bile. Ancak ordumuzdan bazıları esir düşmüş. Esir düşenler arasında Çaşnigir Seyfeddin Ay-aba da var. Zor bir durumla karşı karşıyayız. Sultan'ımızın şahadetinden bu topluluktan başka kimsenin haberi yok. Yeni bir taht kavgasına meydan vermeden, kargaşa yaratmadan, taht meselesinin halli için sizi buraya çağırdım.

Zeyneddin Başara:

-Doğrusunu yaptınız emirim! Sultan'ımızın ergin yaşta iki oğlu var. İzzeddin ve Alâeddin, diğer oğlu Keyferidun'un yaşı küçüktür.

Melik Nusreddin:

-Emirlerim! Sultan Gıyaseddin'in ölümü duyulmadan şehzadelerden birini tahta çıkması, sultan olması için davet edelim. Biz de yeni sultana biat edelim. Saltanat mührünü o kişiye teslim edelim. Taht kavgasını ve kargaşayı böyle önleriz.

-İyi dersiniz de! Şehzadelerden hangisini davet edelim?

-Benim tavrım, Melik İzzeddin Keykavus'un sultan olmasından yanadır. Melik İzzeddin büyük oğuldur. Sultan olmaya daha yatkındır. Bilgisi, görgüsü yerindedir. Devleti selamete çıkarır. Bana göre Melik Alâeddin Keykubat daha genç ve tecrübesizdir.

-Melik Nusreddin'e katılıyorum. Tahta geçmesi sultan olması için Melik İzzeddin'i davet edelim derim.

Pervane Şerafeddin:

-Uygundur! Ben de size katılıyor. Melik İzzeddin'in

sultan olmasının devlet için daha hayırlı olacağına inanıyorum.

Mübârizeddin Çavlı:

-Uygun olan da budur!

Zeyneddin Başara:

-Bence de sultan olması için Melik İzzeddin davet edilmelidir.

Behramşâh:

-Melik İzzeddin Keykavus'un sultan olmak üzere tahta çıkması için davet edilmesi konusunda mutabık kaldık. Melik İzzeddin Malatya'dadır. Vakit geçirmemek için kendisini Kayseri'ye davet edelim. Hemen bir ulağı yola çıkaralım. Biz emirler de Konya'dan Kayseri'ye hareket edelim. Melik İzzeddin, devlethanede tahta çıkar, biat ederiz. Sultan Gıyaseddin'in ölümü duyulmadan işi bitirmiş oluruz.

-Devletimize hayır getirir inşallah!

-Âmin!

Tokat Kalesi...

Melik Alâeddin Keykubat, melik konağındaki odasında çalışıyordu. Melik konağı, Tokat Kalesi'nin içinde yer alıyordu. Melik'in odası genişçe, halılarla döşeli bir yerdi. Tam ortada gösterişli ve büyük bir şömine vardı. Şömine odanın ısınmasını sağlardı. Dış kısımları çinilerle kaplıydı. Odanın penceresinin yanında Melik'in büyükçe bir çalışma kürsüsü vardı. Kürsünün üzerinde gümüş kaplamalı yazı takımı ilk göze çarpandı. Kürsünün yan tarafında melik Alâeddin'in okuduğu yığılı kitaplar bulunuyordu. Melik Alâeddin kendisine gelen mektupları kendisi okur ve cevaplardı. Odanın duvarları da boydan boya kitaplarla doluydu. Kitaplıkta Farsça, Arapça, Rumca ve Türkçe kitaplar vardı. Türkçenin Çağatay lehçesi dâhil bütün lehçelerde yazılmış kitaplar da vardı. Melik'in kütüphanesinde Uygur alfabesiyle yazılmış çok eski kitaplarda bulunurdu.

Melik Alâeddin, Arapça, Farsça ve Rumca konuşur ve yazardı. Türk lehçelerini ve Uygur alfabesini okuyacak ve yazacak kadar bilirdi. Yazışmalarının bir kısmını Uygur alfabesiyle yapardı.

İkindi namazından sonraydı. Melik'in odasına lalası ve atabeyi Bedreddin Gevhertaş girdi. Melik Alâeddin toparlanarak ayağa kalktı, atabeyini oturması için buyur etti.

-Şehzadem! Size acı bir haberim var! Babanız Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev, Alaşehir yakınlarında İznik Rum hükümdarı Laskaris ile yaptığı savaşta şehit olmuş.

-Allahuekber! Allah'tan geldik, Allah'a gideceğiz. Baki olan Allah'tır. Her can ölümü tadacaktır. Hepimiz sıramızı bekliyoruz. Sultan babam ne zaman şehit olmuş?

-Sultan'ımız 5 Haziran'da şehit olmuş. Bu haberi orduda bulunan ulaklarım biraz önce bildirdi.

Melik Alâeddin Keykubat, minderlerin üzerine düşer gibi oturdu. Babasına yıllardır hasretti. Devlet umuru,

devlet hayatı böyleydi. Ana, baba sevgisini yeterince tadamaz, öldüklerinde bile üzülecek zaman bulamazlardı.

-Bir ulak da Konya'dan geldi Melik'im!

-Nasıl?

-Konya'da bulunan emirler arasında bulunan yakın dostlarım var. Bunlardan biri bana ulak göndermiş. Konya'da bulunan Ümera toplanmış, aralarında tartışmışlar. Melik İzzeddin Keykavus'un tahta çıkması için, sultan olması için davet etmeye karar vermişler.

-Bu ümera arasında eski lalam Seyfeddin Ay-aba yok mudur?

-Çaşnigir Seyfeddin Ay-aba, babanız Sultan'ımla beraber Alaşehir savaşındaymış. Savaş sonucu lalanız Laskaris'e esir düşmüş.

-Kardeşim İzzeddin Malatya'da değil midir?

-Evet. Melik İzzeddin Malatya'dadır. Emirler, melik İzzeddin'in tahta çıkmasını ve biat töreni için Kayseri'ye gelmesi için davet çıkarmışlardır. Emirler de Konya'dan Kayseri'ye doğru yola çıkmışlar.

-Kardeşim İzzeddin ve emirler Kayseri'den çıkmadan şehri basmam gerekir. Kayseri Kalesini kuşatıp, hepsini esir almalıyım. Bunun için tez davranmam gerekir.

-Yalnız kendi güçlerinizle mi Kayseri'ye gideceksiniz?

-Hayır. Emmim Erzurum Melik'i Mugiseddin Tuğrul Şah ile daha önce görüşmüştüm. Muhtemel saltanat mücadelesinde bana destek vereceğini söylemişti. Tahta kendisi bir hak iddia etmiyor. Emmimi de davet edeceğim. Bir mektup hazırlayıp yoldaşım Salman'ı Erzurum'a göndereceğim.

-Melik'im, sadece Tuğrul Şah'ın askerleri, İzzeddin Keykavus'u ve emirleri yakalayıp derdest etmeniz için yetmez.

-Haklısın. Bunu ben de biliyorum. Ayrıca uçbeyi olan Danişmentli Zahireddin İli ile de dostluğum sağlamdır.

Yoldaşım Şıvkın'ı da bir mektupla kendisine göndereceğim. Kayseri Kalesi'nin kuşatmasına katılması için davet edeceğim.

-Şimdi oldu Melik'im.

-İlaveten Kilikya Ermeni kralı Leon'la da yakın dostluğum var. Ülkesi zor durumda, ekonomik darboğazdalar. Bu sene Kilikya'da mahsul olmadı. Halk açlık tehlikesi içinde! Yoldaşım Togan'ı da bir mektupla Leon'a göndereceğim. Kendisine ekonomik yardım vaat edeceğim. Olaylar planladığım gibi gelişirse, Kayseri Kalesi önünde müttefiklerimle buluşacağım.

-Emminiz Tuğrul Şah, çok önemli bir isimdir. Babanızın saltanatında da ve öncesinde de taht üzerinde hak iddia etmedi. Sultanlık iddiasında bulunmadı. Çok itibarlı bir meliktir. Çok sayıda askeri vardır. Emminizin sizinle olması Kayseri'deki emirleri tereddüde sevk edecektir. Yardımcınız Allah olsun. Hemen harekete geçmek gerekir.